

Aquest projecte neix del viatge engegat per l'Associació Entrepobles l'any 2012 per a explorar el camí que en els feminismes –i ara també en els ecologismes– resumim com «posar la vida en el centre» o «el bon viure». Perquè la ciutat som nosaltres i nosaltres. Perquè la comunitat i la pertinença compartida és el que crea el concepte de ciutat. Apropiem-nos-la, transformem-la, revisem-la i exigim el que considerem. Des de l'Associació Entrepobles volem agrair a totes les persones, col·lectius, entitats, moviments socials que han estat part d'aquest recorregut, del pensar, reflexionar i construir totes plegades.

Agència Catalana
de Cooperació
al Desenvolupament

Generalitat
de Catalunya

Ajuntament de
Barcelona

**NO M'ESTRENYIS CAPITAL,
NO EM DONA VIDA**

*Ciutats vivibles i
feministes*

El problema és que tots ens hem deixat convertir en part del relat de l'assassí, i així potser acabarem al seu costat. Per això, amb cert sentit d'urgència, busco la natura, el subjecte, les paraules de l'altre relat, la història que no s'ha explicat, la història de la vida.
Ursula K. Le Guin, *La teoría de la bolsa de la ficción*

Què és el conflicte capital-vida?

Amb l'expansió cultural i econòmica progressiva del capitalisme, les que anomenem cadenes d'explotació s'han expandit, complexificat i estès. L'extracció, la circulació, la producció i el consum de recursos és un fet global. Per exemple, comprem productes que provenen de l'altra banda del planeta a la botigueta de la cantonada, i aquesta competeix amb gegants internacionals de les vendes en línia. Els minerals s'extreuen a Àfrica per a dispositius tecnològics dissenyats a Europa, els EUA o la Xina, es fabriquen a Àsia, es venen a tot el món i, quan els llençem, aquests residus es dipositen a Àfrica.

En la majoria de les societats, el centre que organitza les economies, la política, la cultura i la nostra vida és la recerca i l'acumulació de capital, és a dir, de recursos. La majoria de les nostres activitats es dedica a sostenir aquesta acumulació i no al que ne-

cessitem per viure (aconseguir menjar, roba per abrigar-nos o un sostre; tenir cura de la salut, criar o reproduir-nos...).

Així, quan una llar es mesura en termes econòmics, no es té en compte la seva utilitat, sinó el seu valor quantitatiu a l'hora d'intercanviar-lo en el mercat. És a dir, el seu valor no radica en la importància de tenir una llar, sinó en l'acumulació per ella mateixa: en la possibilitat d'obtenir més béns, més patrimoni i més consum.

Quan parlem del conflicte capital-vida ens referim a la voracitat capitalista sobre els territoris, a l'acumulació produïda a costa de la desposseïció de comunitats senceres o de l'extermini (econòmic, social, natural, simbòlic) que s'agreuja pels límits físics del planeta.

La privatització dels recursos públics, la mercantilització de totes les dimensions de la vida, la financerització de l'economia, l'endeutament privat i públic i, a més, la depredació mediambiental, condemnen la precarietat i el desplaçament forçós de grans sectors de la població. Les controvèrsies sobre l'apropiació de territoris i recursos marquen la vida de ciutats i pobles. Aquests estan assetjats per diverses formes de saqueig i violència, emparades en molts casos per l'Estat i les seves polítiques extractivistes.

Considerem, per exemple, el cultiu d'alvocats en grans zones de l'hemisferi sud per exportar-lo al nord global. L'alvocat, un nou aliment saludable de moda, substitueix els cultius diversificats que les poblacions requereixen per viure. O, per exemple, en el consum massiu de moda barata i de mala qualitat, que es trenca fàcilment i molt ràpidament i, a més, es produeix al sud-est asiàtic, al Marroc o a l'Amèrica Central, amb mà d'obra explotada, i que contamina el medi ambient.

La crisi de les cures

Hi ha un altre aspecte central en el conflicte capital-vida. La incorporació massiva de les dones al mercat laboral va provocar la ruptura d'un model d'organització familiar basat en la divisió de tasques entre dones i homes, l'anomenada divisió sexual del treball. Als països del nord, aquesta incorporació

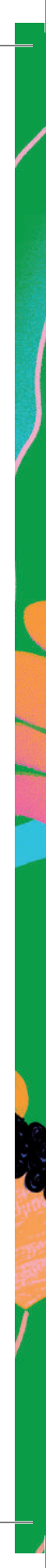
de les dones ocorre sense que es produeixi cap repartiment de les tasques domèstiques i de cura dins de les llars ni respostes institucionals per atendre-les. Això genera el que el feminisme anomena crisi de les cures.

D'aquesta manera, sorgeix la necessitat de traslladar el treball domèstic i es contracten treballadores que se n'encarreguen, normalment dones migrades. Per explicar aquest fenomen, Saskia Sassen parla de la "feminització de la supervivència". Això al·ludeix a la dependència creixent del treball de les dones, tant per part de les seves famílies i comunitats d'origen i destinació, amb l'enviament de remeses, com per part dels estats, que deleguen funcions de cures en elles.

Les dones del sud global deixen les seves llars i famílies per respondre a aquesta demanda, però es veuen obligades a delegar el seu treball domèstic i de cures en altres dones. Aquest fenomen es coneix com cadenes globals de cures.

Com afrontem aquest conflicte?

Els canvis necessaris per fer sostenible la vida humana són de tal magnitud que requereixen una altra manera de mirar i estar en el món; una altra manera de produir, consumir i relacionar-nos. Requereixen reforçar processos que ja estan en marxa, en milers de petites iniciatives.

L'antropòloga Anna Tsing afirma que “necessitem un canvi radical de perspectiva. Hem de cultivar un nou tipus d'agudesia, una nova sensibilitat i, sobretot, aprendre a trobar aliances en llocs inesperats, on mai se'ns hagués ocorregut mirar. Les plantes, els animals i els microorganismes són aliats potencials”.

Hem d'avançar en el desenvolupament d'una nova economia ecològica que ens permeti produir el necessari, amb la menor quantitat d'energia, el menor consum d'aigua i la menor contaminació possible. Perquè les trames de la vida es revitalitzin cal articular el coneixement ambiental i ecològic amb perspectives feministes sobre les cures.

La vida al centre

El desenvolupament de les nostres vides, almenys en gran part de les societats del món, està sotmès a una tensió contínua, el que anomenem conflicte capital-vida. No obstant això, aquest no és el cas en tots els llocs i grups humans.

Un exemple de resistència a la pressió externa són les lluites dels pobles indígenes, centrades en la defensa dels drets territorials. Per territori entenem la seva forma de vida, la seva cultura i relació amb la natura; el lloc on es construeixen els mites i ritus que donen suport a les seves pràctiques quotidianes i sistemes de creences; els rius, les fonts, els arbres, la terra. Són cultures que no conceben la natura de manera fragmentada, sinó que aquesta crea i forma part de la identitat cultural de les comunitats.

En la primera dècada del segle XXI, a partir de la crítica al paradigma del desenvolupament, sorgeix un concepte alternatiu des de les perspectives comunitàries del món indígena. És diversament anomenat *sumak kawsay* (en quítxua), *suma qamaña* (en aimara), *ñandereco* (vida harmoniosa, en guaraní) o *qhapaj ñan* (camí o vida noble, en quítxua). Tots ells es podrien traduir com “bon viure” o “viure bé”.

Aquestes concepcions i pràctiques comunitàries alimenten les esperances. Són pràctiques i experiències col·lectives que, com expliquen Karin Gabbert i Miriam Lang, “sostenen la vida en múltiples sentits contra els models capitalistes i patriarcals de desenvolupament que la destrueixen”. I hi afegixen: “Les eines polítiques i cognitives que hem heretat de segles passats per pensar en la transformació social resulten insuficients a la llum dels reptes que afrontem”.

Els Municipis Autònoms Rebels Zapatistes i les Junes de Bon Govern són una organització autònoma de govern col·lectiu que serveix d'exemple en la recerca d'altres formes d'organització política. “El moviment zapatista ha aconseguit sostenir, territorialment i políticament, una de les experiències autònomes més integrals en termes econòmics, polítics, legals i culturals”, afirma Pilar Calveiro. El seu projecte s'ha construït al marge de l'Estat i en disputa amb ell.

En definitiva, hi ha comunitats que aconsegueixen mantenir altres ritmes vitals, una altra gestió del temps i de les seves activitats, menys accelerades i productivistes, més contemplatives, més cooperatives, col·lectives o relacionals. Potser, simplement, aconsegueixen que, en aquest conflicte, la vida tingui més pes que el capital. Algunes estan sota una gran pressió externa, amb conflictes trucant a les seves portes.

Potser viuen cultivant la terra per alimentar-se i comerciar, treballen a canvi de diners unes hores al dia. Potser tenen relacions amb el veïnat, amb les amistats, llegeixen un conte al sol o prenen la fresca al capvespre a la porta de la casa. O potser han escollit una feina a temps parcial i viure lluny de la metròpoli per guanyar menys, però també per pagar menys. Potser comparteixen compres a l'engròs, reutilitzen roba o se la fabriquen, fan torns per criar i conciliar horaris. És possible que no tinguin cotxe, que gairebé no utilitzin telèfon mòbil i que visquin a un ritme impensable a les ciutats occidentalitzades. Potser habiten als marges del sistema, i això els permet escapar per algunes de les seves esquerdes.

Però també és molt probable que formem part dels milions que el riu de la vida, o més aviat del capital, arrossega i ofega. Com vivim el conflicte capital-vida la majoria de les persones i les societats? Pensem en com desenvolupem les nostres vides. Hi ha un conflicte entre el que necessitem per sentir que vivim bé —amb dignitat, arrelades a l'entorn i amb les persones que ens envolten— i el que fem dia rere dia, hora rere hora, any rere any?

Extractivisme, precarització i seguretat

Anomenem extractivisme a l'extracció de recursos naturals per a la venda o aprofitament en els processos productius. És un terme associat a la mineria, però el ritme cada vegada més accelerat de l'explotació dels recursos fa que avui s'utilitzi per recalcar com aquesta característica s'ha exacerbat en el capitalisme contemporani. La lògica depredadora de les grans indústries mineres o de les plantacions agrícoles de monocultiu també s'aplica a la ciutat. Allà coexisteix l'especulació immobiliària amb la manca d'habitatge per a àmplies capes de la població, que s'empeny cap a zones urbanes degradades, on s'acumulen habitatges precaris. Els espais verds, els equipaments i els espais públics se sacrifiquen pel bé del creixement de les ciutats i l'aprofitament econòmic. Això és el que anomenem la mercantilització de la ciutat.

En el sud global és impossible pensar en ciutats vivibles sense abordar la violència estructural de la marginació, la pobresa i el

racisme, juntament amb les violències estatal i social. Totes elles conformen les trames quotidianes de qualsevol barri i convoquen la securitització de vida. Vivim envoltades de reixes, guàrdies de seguretat i càmeres de vigilància, en ciutats de por.

En el nord global, la situació no és tan crítica, però la por també s'està imposant, juntament amb l'extractivisme. Un dels exemples més clars d'extractivisme urbà és una ciutat com Barcelona, a Catalunya. Allà, l'impuls de l'economia per mitjà del turisme i les grans multinacionals ha generat un procés de gentrificació que expulsa qui hi habita de les seves llars i barris. És molt més rendible llogar un pis a turistes o persones que venen per un temps limitat a treballar a la ciutat. La gent és expulsada del centre als barris de Barcelona, i després a la perifèria. Al seu torn, qui viu en aquesta perifèria és expulsada a les ciutats concomitants per l'augment de la demanda i els preus, i així, en una cadena interminable que ens recorda el moviment de les ones quan llancem una pedra.

Creixen en habitants, es degraden com a teixit urbà: la precarietat creixent del treball assalariat i la manca de cobertures socials bàsiques provoca un moviment permanent de persones. Aquesta inestabilitat fa que els teixits relacionals dels barris es desmuntin. Ja no coneixem el veïnat, no podem iniciar relacions, vivim cap a dins de la casa, o cap a fora, a les xarxes socials. No construïm conjuntament el present i el futur de la comunitat. No ens reconeixem en l'altra persona, que es converteix en una alteritat que ens espanta.

A principis d'aquest segle, el polítòleg alemany-xilè Norbert Lechner va descriure una societat travessada per tres temors poderosos: la por a l'altre, la por a l'exclusió econòmica i social, i la por al que no té sentit, com a resultat d'un procés social que sembla estar fora de control. L'"altre" representa una amenaça, en un context de relacions profundament agressives determinades per la competència, establerta com una pauta de supervivència de la vida quotidiana. En paraules de Lechner: "Les pors

són forces perilloses. Poden provocar reaccions agressives, ràbia i odis que acaben corrent la sociabilitat quotidiana”. Segons explica l’informe del PNUD Las paradojas de la modernización, “aquestes són tres pors que remetent a les coordenades bàsiques del fet social: la confiança en els altres, el sentit de pertinença i les certeses que ordenen el món de la vida quotidiana”. Les dones, les dissidències i els cossos racialitzats saben millor que ningú com aquestes pors impacten i s’expressen en les relacions afectives, personals i socials.

Els índexs de femicidi són expressions eloqüents i doloroses de la crisi en l’ordre de les relacions de gènere i la cultura patriarcal. Aquesta societat de la por encaixa amb la individualització i el debilitament dels vincles socials. Isabell Lorey, en Estado de inseguridad, assenyala que per entendre el moment present cal entendre la precarietat. “La precarització significa més que feines insegures, més que una cobertura social insuficient que depèn del treball assalariat. Per mitjà de la incertesa i l’exposició al perill, abasta la totalitat de l’existència, els cossos i els modes de subjectivació. És amenaça i constricció, alhora que obre noves possibilitats per a la vida i el treball. La precarietat significa viure amb l’imprevisible, amb la contingència”.

Tot i això, de la precarització de la vida sorgeixen noves formes de resistència i d’acció política. Les disputes sobre el territori generen i reforcen, tanmateix, els moviments socials, urbans i ecoterritorials, en oposició a aquestes dinàmiques mercantilistes i privatitzadores. Malgrat les dinàmiques de desposseïment capitalista, l’organització i l’acció col·lectiva s’aprofundeixen, en les formes de resistència i reexistència que creen alternatives als territoris. La precarització de la vida incideix en les formes d’organització dels barris populars i promou una economia de supervivència i la solidaritat popular en els sectors populars urbans.

Què és una ciutat vivible?

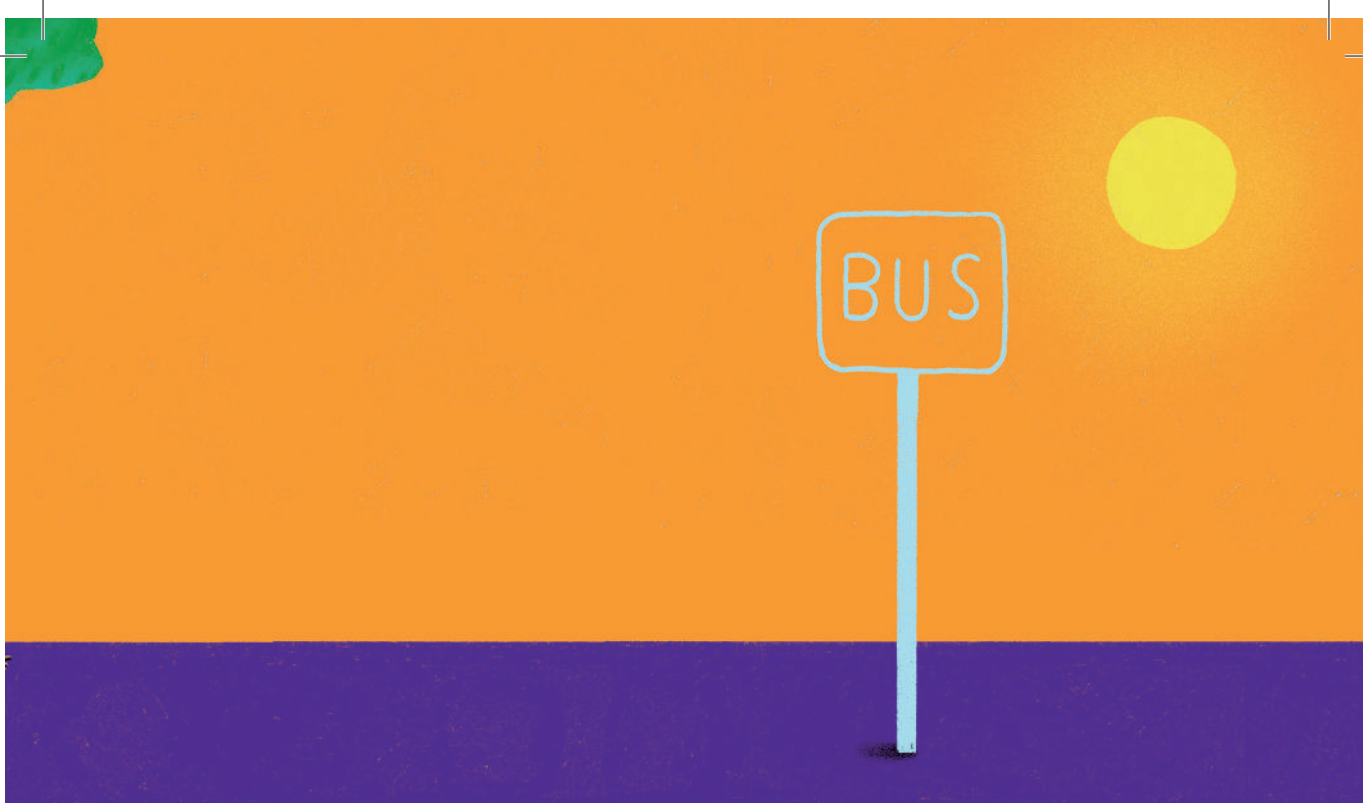
No només és possible viure d'altres maneres, sinó que, a més, és necessari: o canviem el centre en el conflicte capital-vida, o ens acabem. No hi ha cap classe de capitalisme verd capaç de sobreviure a l'escassetat de recursos naturals i als límits del creixement. Posar la sostenibilitat de la vida (el bon viure) al centre canvia tota la perspectiva, i confronta el capitalisme global, depredador i accelerat.

Des de fa dècades, moltes persones, en col·lectius, universitats o barris han estat treballant al voltant del que és o hauria de ser una ciutat vivible. En els col·lectius, en les universitats, en els barris, diverses persones treballen per repensar i reconstruir la ciutat. El projecte Ciutats Vivibles d'Entrepobles n'és un exemple. Què entenem per ciutat vivible? Una ciutat cuidadora que ens permet sentir-nos segures per viure-hi, relacionar-nos, créixer i desenvolupar-nos com a éssers vius, autònoms, és a dir, interdependents i corresponsables amb l'entorn i les persones, amb salut, en igualtat i lliures de violència. Una ciutat on la capacitat d'agència de les persones també és benvinguda, reconeguda i promoguda.

Dit així, sona bé, però abstracte i potser utòpic. No obstant això, hi ha múltiples experiències que fan que les nostres ciutats siguin més habitables: des de polítiques públiques fins a propostes per a associacions veïnals, col·lectius d'urbanistes o grups informals. Tots comparteixen una sèrie d'aspectes clau: suport mutu, creació i sosteniment de vincles entre les persones; coresponsabilitat en la construcció del públic i del comú, però també en el sosteniment del que és personal; treballar des de la diferència i la diversitat; reconèixer les estructures de poder i privilegi en els grups socials per desmantellar les desigualtats; assumir la vulnerabilitat, la interdependència i l'ecodependència, així com l'atenció als cicles de vida.

Què podem fer per viure en ciutats menys violentes i conviure des de la diversitat? Quines polítiques públiques s'han de desenvolupar per fer habitables les ciutats? Quines pràctiques socials contribueixen a enfortir un paradigma de cures col·lectiu? No hi ha una resposta fàcil. No obstant això, diferents perspectives insisteixen que enfortir les comunitats locals, els espais de trobada i de sociabilitat és un eix cabdal per desenvolupar alternatives.

El feminisme ha situat les cures com a paradigma en el debat públic. Fins i tot en tota la seva pluralitat de perspectives, comparteix com a premissa central que cuidar és una responsabilitat social, comunitària i col·lectiva. La vulnerabilitat forma part de la vida de totes les persones i, per tant, necessitem assumir les cures com a eix central de sosteniment de la vida humana i no humana. Visualitzar aquest vincle és una tasca urgent, no només per fer palès l'ús del treball gratuït de les dones, sinó per revalorar les cures, com a paradigma per viure millor i regenerar els danys ecològics del planeta. Es tracta d'apropar les cures i la reproducció de la vida a sectors amplis de la societat, en les organitzacions socials, sindicats, cooperatives i barris, promovent simultàniament una dimensió nova de la protecció social dels estats com a política pública. Les ciutats i els seus barris poden esdevenir un terreny fèrtil per a aquestes transformacions i generar xarxes d'intercanvis i serveis.

Les mirades sobre el territori i l'urbanisme, així com les aportacions de l'economia feminista, han visibilitzat la crisi de les cures. Han posat en l'agenda pública el dret a les cures i les estratègies

comunitàries per abordar-lo. “Ciudades que cuidan”, “ciudades cuidadoras”, “polítiques de cures” són algunes de les iniciatives que, des de diferents perspectives teòriques, tracten de respondre al deteriorament de la vida quotidiana, a la fragmentació social, a les expulsions econòmiques, climàtiques o d’altres tipus. Cadascuna d’aquestes iniciatives contribueix a situar la reproducció de la vida en el centre i la interseccionalitat entre economia, urbanisme i participació ciutadana. També defineixen eixos per pensar les polítiques des de les persones, les seves necessitats i reptes. Cal rescatar i potenciar els processos comunitaris que responguin a necessitats urgents no ateses per l’Estat i que també promouen una cultura de relacions socials més cooperatives. No obstant això, passar de les cures entre les persones per garantir la supervivència a una cultura de cures que inclogui el territori i la natura és un desafiament complex. Requereix una acció discursiva i política que visibilitzi l’ecodependència i situï els problemes ambientals com a àmbit d’acció col·lectiva.

Les ciutats són un medi hostil per a les activitats que no estan vinculades a la productivitat. Fer servir un lavabo, beure aigua neta sense pagar, respirar aire no contaminat, divertir-se sense consumir o passejar sense mullar-se en un dia de pluja són grans proeses a la ciutat actual. Molts ajuntaments i alcaldies han començat a assajar nous enfocaments de polítiques públiques territorials i s’han creat xarxes d’intercanvi per enfortir el paradigma de les cures. Les ciutats que cuiden estan orientades a trencar la dicotomia públic-privada, revaloren espais a través de variables urbanes capaces de generar sociabilitat i trobada, autonomia i participació social; aquestes aposten per espais físics urbans que promoguin la corresponsabilitat social de les cures.

Les agendes dels governs locals —enclavaments estratègics per desenvolupar polítiques de proximitat i promoure la participació ciutadana— estan cada vegada més obertes a incloure plans i accions que contemplin les cures com a enfocament estratègic. Les institucions públiques, com les intendències i els municipis,

juguen un paper central en la construcció d'una ciutat que cuidi totes les persones.

En aquest sentit, quan parlem de cures a la ciutat, hem de pensar en les infraestructures per a la vida quotidiana. Aquests tenen a veure amb la caminabilitat i l'accessibilitat, la seguretat, l'atmosfera, menys contaminació, espais verds, l'accés i la proximitat als serveis de salut, l'educació, el suport als petits comerços locals, els equipaments urbans per a les necessitats de descans, o l'oci i la recreació, entre d'altres. Les cures promogudes i desenvolupades des de les polítiques locals permeten contribuir al desenvolupament d'experiències de cooperació col·lectiva, desfamiliaritzar i despatriarcalitzar la reproducció de la vida, i assumir el repte d'articular les cures entre les persones i la natura. Les propostes feministes sobre la ciutat combinen variables físiques —com l'espai públic i de relacions, els equipaments i serveis urbans, la mobilitat i l'habitatge— amb dimensions transversals com la participació i la seguretat. L'articulació d'aquestes dimensions reorienta la planificació i el disseny urbà per situar les persones i les seves diversitats al centre.

Si pensem en les nostres vides, trobarem moments, situacions o activitats que tenen a veure amb “posar la vida al centre”, que desplacen les necessitats i els ritmes de la lògica del capital. Trobarem que no sempre ens movem per la lògica de l'instrumental, perseguint objectius i finalitats. Per exemple:

- Quan recuperem els carrers per “prendre la fresca” a les portes de les cases, s'enfronten les ordenances que regulen l'ús de l'espai públic, si n'hi ha; es permet a la infància jugar al carrer; i es garanteix un entorn més segur per a tota la comunitat. Els carrers amb vida són més segurs.
- Quan organitzem àpats populars els diumenges al carrer, facilitem que el veïnat es conegui, i el crim i el conflicte es redueixen, simplement gràcies a la relació.

- Quan recuperem amb les veïnes un petit solar abandonat per reconvertir un lloc de brutícia i violència en un espai de trobada.
- Quan ens convertim en sòcies d'una comunitat energètica i posem panells solars als nostres terrats per guanyar sobirania energètica.
- Quan ens trobem amb persones durant la criança o la cura de persones dependents per fer els torns de cures que ens permetin descansar de tant en tant.
- Quan entrem en un grup de missatgeria per intercanviar roba, objectes i serveis.
- Quan organitzem un grup de dones per avisar-nos quan anem soles pel carrer i ens sentim en perill, perquè algú vingui a ajudar-nos.
- O, simplement, quan portem la compra cada setmana a una veïna molt gran, salutem la botiguera i “perdem el temps” veient passar la gent.
- Potser som joves i hem organitzat un buc d'assaig i concerts al poble; o som persones grans i recuperem un local per crear un centre comunitari on la gent xerri, faci activitats o jugui a les cartes.

Hi ha moltíssimes iniciatives i experiències arreu del món que sorgeixen de veïnats, grups o associacions; també algunes que provenen del sector públic. Totes elles construeixen una ciutat més vivible: actuen sobre el que existeix, ho transformen, s'aproprien d'això, ho renoven, fan que la tensió capital-vida tingui més probabilitats d'avançar cap a una transició ecosocial que posi el focus en la (bona) vida.

Viure en relació

Les societats humanes s'han construït sobre les relacions: de cures, de competència, de jerarquia, d'extracció de recursos, de poder, d'amistat. Però, encara que la relació és la forma bàsica de mediació amb el món, d'estar en ell, rarament es posa al centre de les prioritats polítiques, socials o econòmiques. Gairebé mai es considera una forma política per ella mateixa.

La lògica del capital ha imposat una visió competitiva i individualista de persones i les societats. És una visió occidental, que ens concep com a éssers lliures i independents, que lluiten entre ells per sobreviure i competir per uns recursos que són escassos. Com si viure fos una cursa d'obstacles individual en la qual és "natural" posar obstacles, i qui arribi primer (on?) guanya el primer premi.

En el món capitalista, és en la cura del que és comú on s'han desenvolupat una altra sèrie de valors, vinculats a la relació com a element central que sustenta les nostres vides. És a dir: el conflicte capital-vida s'ha desenvolupat de la mà del patriarcat, situant els interessos del capital en el centre, però ha mantingut de manera subsidiària, subterrània i no socialment valorada tot un entramat de vincles, valors i maneres de fer que són absolutament necessaris per mantenir la vida humana. Un entramat associat en gran manera amb el que és femení, encara que no necessàriament amb les dones.

Per això, des d'una bona part dels feminismes, diem que la relació és la forma essencial de la política. Que això no és només el

que es fa des dels partits, les institucions o els governs, sinó que és, sobretot, el desenvolupament relacional en la vida quotidiana. La construcció permanent i contínua d'espais de trobada o desacord; la generació d'alternatives, però també el reforç dels sistemes de poder i privilegi; la dedicació de temps per cuidar els nostres vincles o l'atomització de les nostres vides individuals; la mediació quan hi ha conflictes, la restauració de danys o aliances entre col·lectius, però també el punitivisme.

Si volem construir ciutats habitables per a tothom, haurem de pensar en aquella construcció i gestió del comú, per la qual cosa és indispensable generar espais i temps perquè es pugui dur a terme. Per exemple, s'haurà de cultivar el diàleg entre diferents persones.

Les nostres paraules, gestos, accions i visions del món es confronten, interactuen, barregen, separen, transformen en i des de la relació amb “l’alteritat”, des del reconeixement de la mateixa. La nostra interacció amb el món actua dins de nosaltres i sobre l’entorn, i té la possibilitat de “crear” alguna cosa nova, en la mesura que cada persona és un ésser únic en la seva relació amb els altres.

Viure, relacionar-se, també implica conflicte, i no podem ignorar-lo. Al contrari, és important abordar-lo. Això s’aplica a les relacions entre persones, comunitats, governs. Conflictes per arribar a acords, per acceptar diferències, per conviure. Tractar els conflictes des d’aquell “viure en relació” ens permet centrar-nos a generar consensos a partir dels desacords per construir en comú,

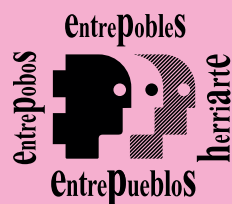
reconèixer les diferents capacitats d'agència, desmantellar privilegis i, per tant, buscar camins de manera corresponsable.

De les illes als arxipèlags

En tots els territoris hi ha experiències d'acció col·lectiva, exemples d'altres maneres d'habitar i d'estar juntes. Connectar, dialogar i potenciar aquestes experiències pot ser una de les tasques a emprendre, ja que és en la relació i el diàleg que podem alimentar, construir i desenvolupar “embrions de mons”.

Les aliances entre les diverses formes de vida precàries, pobres, socialment racialitzades, dones, queer, transgènere i no binàries, en situació de discapacitat, migrades, són possibles. Quines pràctiques polítiques hauríem de posar en joc per facilitar aquesta aliança de resistències?

Necessitem, cada vegada més, espais de confluències plurals, capaços d'acollir múltiples sensibilitats polítiques que donin sentit a les pràctiques de subversió dels models hegemònics. També necessitem obrir espais de diàlegs acurats que desmantellin la violència estructural i intolerant. Es poden generar diàlegs i escoltes que inaugurin un nou temps polític, enmig de la diversitat de sensibilitats, cossos i opressions? Haurem d'aprendre a “deslligar nusos”, com diu Marta Pascual en l'epíleg d'*Ausencias y extravíos*, el preciós llibre de Yayo Herrero. Deslligar nusos per reprendre experiències d'habitatge col·lectiu en espais danyats i agredits, silenciament l'odi i la mort, i explicant històries de vida amb altres relats. Els diàlegs nord-sud ens permeten desmantellar hegemonies culturals, qüestionar-nos, repensar els nostres horitzons i tornar a les nostres comunitats, al nostre entorn, a la nostra ciutat. Continuar treballant per fer-los, de mica en mica, cada vegada més vivibles.

UN PROJECTE DE ENTREPOBLES

Carrer Blanco, 73, 1º - 08028 Barcelona
educacio@entrepobles.org

Relat: Lilián Celiberti y Betlem C. Bel

Editat per: Pandora Mirabilia

Il·lustració: Emma Gascó

Maquetació: Syntagmas

Correcció i traducció al català: Aula d'Idiomes SCCL

Coordinació Entrepobles: Kenia Castaldo Oliva

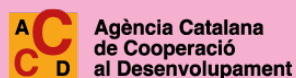
Editorial: Pol.len Edicions

Depòsit legal: B 18727-2023

Llicència: Aquesta obra es distribueix sota una llicència Creative Commons

Amb el suport de:

L'Ajuntament de Barcelona i la Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament (ACCD) no es fan responsables de les opinions versades durant el relat, de les quals són titulars les autores d'aquest text d'acord amb la seva llibertat d'expressió, pensament i el seu exercici amb ple respecte cap als drets humans, els DESCA, la no discriminació i la igualtat.

Escaneja aquest codi
per a obtenir més
informació i consultar
la bibliografia
utilitzada

